

Lelieteel in de buurt van woonwijken: onrechtmatig?

Marijn Kingma 16 februari 2026

Höcker
ADVOCATEN

NOS Nieuws • Woensdag 8 mei 2024, 15:24

Opnieuw verbod op lelieteelt, nu bij Limburgs dorp

NOS Nieuws • Woensdag 14 juni 2023, 14:56

Onrust bij lelietelers na verbod op gebruik bestrijdingsmiddelen in Drenthe

Rechter beperkt middeleninzet in lelieteelt bij Brabantse teler

NIEUWS BOLLENTEELT JOHN LAMERS 20 JUL 2024 OM 13:29UUR

NOS Nieuws • Woensdag 27 maart 2024, 09:03

Kweker mag geen lelies telen naast Drentse basisschool

VVD en CDA stellen Kamervragen over spuitverbod in lelies

NIEUWS BOLLENTEELT WAGH 00000 10:00 2024 10:00

Facebook X LinkedIn

Kamerleden Eline Vedder (CDA) en Thom van Campen (VVD) willen van LNV-minister Adema weten wat het spuitverbod voor een Drents lelieperceel betekent voor de status en het functioneren van het Cgib.

Maandag 10 juli 2023, 11:49

Gerechtshof veegt spuitverbod lelieteler Boterveen deels van tafel

NIEUWS

Hof bevestigt verbod op lelieteelt in Sevenum om gezondheidsrisico voor omwonenden

Facebook

Inwoners van Sevenum krijgen voorlopig geen lelieteelt naast hun huis. Het gerechtshof van Den Bosch bevestigde dinsdag het verbod op lelieteelt naast een woonwijk in het Limburgse dorp. Voor de teelt zijn veel bestrijdingsmiddelen nodig, die mogelijk schadelijk zijn voor de gezondheid.

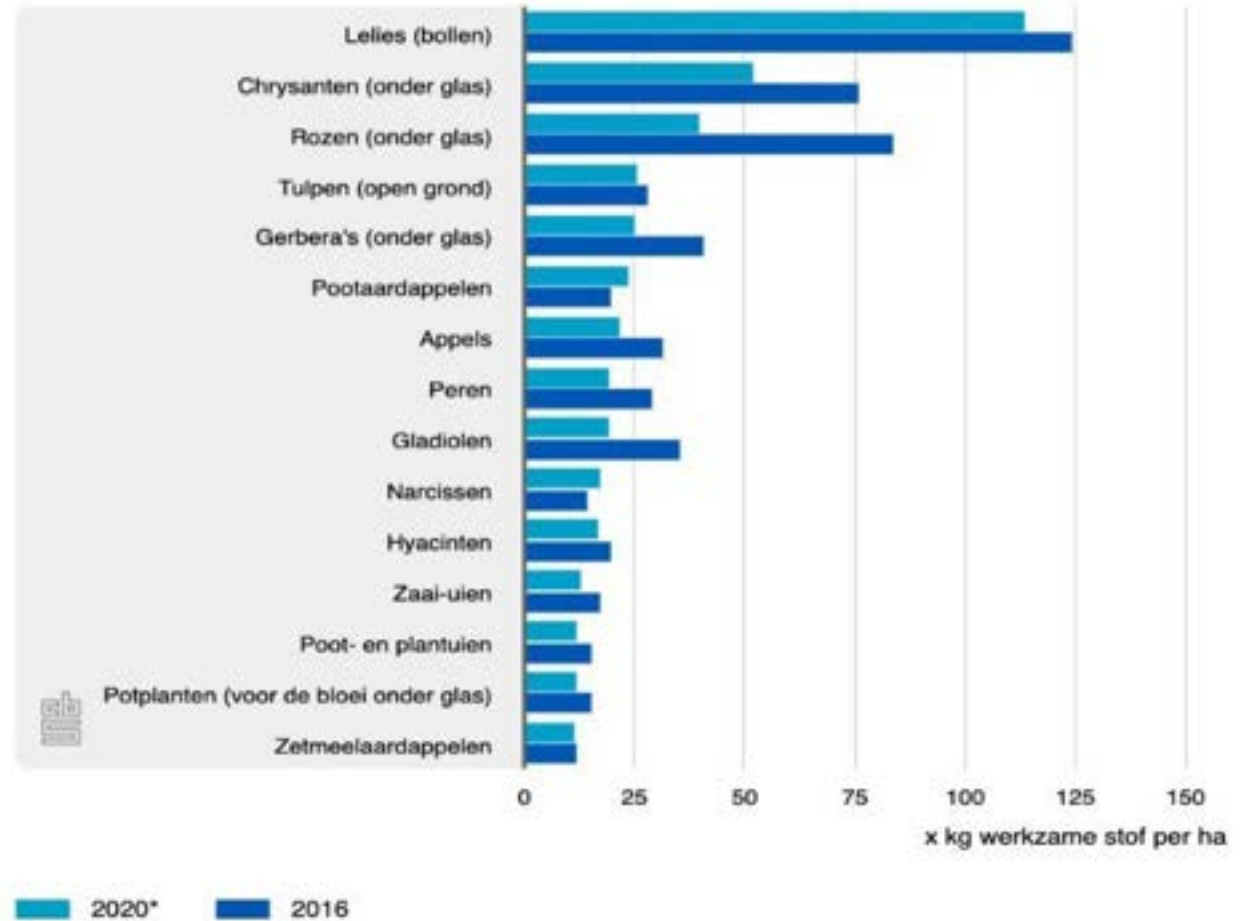
Lelieteeit

De rechter in Roermond is glashelder: gif voor de lelieteelt is verboden

Wat is het probleem met de lelieteelt?

- Cijfers CBS 2020: gemiddeld 113.7 kg werkzame stof per hectare (in 2024: 46,5)
- Ter vergelijking:
 - Consumptieaardappelen: 7,8 kg/ha ;
 - Wortels 3,5 kg/ha
 - Tarwe 1,4 kg/ha
 - Maïs 0,8 kg/ha

Hoogste gebruik gewasbeschermingsmiddelen per hectare¹⁾

*voorlopige cijfers

1) bij gebruik van tenminste één gewasbeschermingsmiddel

Maar die middelen zijn toch toegelaten door het Ctgb en dus veilig?

Dat eerste klopt:

- Bestrijdingsmiddelen mogen enkel gebruikt als toegelaten door het Ctgb;
- Werkzame stof wordt goedgekeurd door Europese Commissie (op advies van EFSA);
- Middel zelf wordt toegelaten door Ctgb;
- Goedkeuring op basis van verplichte onderzoeken;
- Informatie die door producent is aangeleverd.

ctgb

En dus veilig?

Dat weten we niet.

- Géén verplichte onderzoeken naar neurodegeneratieve ziekten zoals Parkinson, ALS en Alzheimer.
- Ook geen onderzoeken naar neuro-ontwikkelingseffecten bij geboren en jonge kinderen.
- Geen onderzoeken naar combinaties van bestrijdingsmiddelen (cocktails).
- RIVM en Gezondheidsraad zijn kritisch en roepen op tot verbetering.
- Ctgb erkent zelf ook hiaten.

We weten dus niet of het veilig is...

Gezondheidsraad in Vervolgadvies gewasbescherming en omwonenden (2020):
"Een erkend probleem in de procedure is dat de risico's voor ongeboren en jonge kinderen er onvoldoende door worden afgedekt. Hetzelfde geldt voor neurologische aandoeningen die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson. Het is binnen de huidige procedures ook niet goed mogelijk om de risico's van blootstelling aan een stof vanuit verschillende bronnen of blootstelling aan verschillende stoffen tegelijk mee te nemen."

Ctgb in advies over glyfosaat aan minister (2023):
"Het Ctgb merkt daarbij op dat specifieke studieprotocollen om te kunnen bepalen of chemische stoffen neurodegeneratieve aandoeningen kunnen veroorzaken nog niet beschikbaar zijn. Dit geldt voor alle chemische stoffen, niet voor glyfosaat in het bijzonder. Het Ctgb vindt het belangrijk dat deze protocollen worden ontwikkeld en steunt de inzet van het ministerie van LNV en het RIVM op dit vlak."

10

We weten niet alles

- Drainage en depositie via lucht
- Neurodegeneratieve ziekten in relatie tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen
- Cumulatieve effecten in milieu (wel deels voor de consument)

ctgb

.. en er zijn zelfs duidelijke aanwijzingen dat het níet veilig is.

RIVM:

"Epidemiologische studies tonen een plausibel verband aan tussen de blootstelling aan chemische stoffen, zoals gewasbeschermingsmiddelen, metalen en oplosmiddelen, en neurodegeneratieve ziekten zoals de ziekte van Parkinson, de ziekte van Alzheimer en Amyotrofe lateraal sclerose (ALS).

Gezondheidsraad:

"Proefdieronderzoek en onderzoek naar werkingsmechanismen laten zien dat verbanden tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en de ziekte van Parkinson en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen plausibel zijn".

Ctgb in brief aan EFSA (2021):

"We would like to express our concerns with regard to a possible relation between the use of specific pesticides and the development of Parkinson's disease"

Advies GGD

Voorkom dat je in aanraking komt met de spuitnevel

Is de boer bezig met bespuiten of heeft hij dat net gedaan? Sluit dan je ramen en blijf binnen. Houd ook je huisdieren binnen. Hang de was niet buiten te drogen als er wordt gespoten.

Doe je schoenen uit als je van buiten naar binnen loopt

Doe je schoenen uit voordat je binnenkomt. Zo voorkom je dat je bestrijdingsmiddelen mee naar binnen neemt.

Verspreiding van middelen

- Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO): restanten van bestrijdingsmiddelen teruggevonden in de buitenlucht, huisstof en urine van omwonenden en luiers van baby's in een straal van 250 meter rondom bollenvelden.
- De hoeveelheid daarvan neemt tot 250 meter nauwelijks af.
- Conclusie: in ieder geval tot 250 meter blootstelling.

Omwonenden van lelievelden

- Binnen 0 - 250 meter van percelen waarop lelies worden geteeld;
- Hebben opgroeiende kinderen;
- Verenigd in bewonersgroepen (“Aardige Buren”)
- “Wij willen dit risico niet meer voor onszelf en onze kinderen”
- Leliezaken in Dwingeloo, Diever, Sevenum, Noordwolde, St Michielsgestel, Uden

Grondslag van de leliezaken

Onrechtmatige daad teler door in deze omstandigheden zo dicht bij woningen lelies te telen. In strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid.

Ingevuld door het Europeesrechtelijke voorzorgsbeginsel (artikel 191 van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 1 lid 4 Verordening Gewasbeschermingsmiddelen).

Kern: lidstaten kunnen maatregelen treffen *“wanneer er wetenschappelijk gezien onzekerheid bestaat over de risico’s voor de gezondheid van mensen en dieren of voor het milieu van de op hun grondgebied toe te laten gewasbeschermingsmiddelen”*.

Verweer telers

- Voorzorgsbeginsel richt zich tot de betrokken autoriteiten en mag niet direct worden toegepast op private partijen;
- Voorzorgsbeginsel wordt al toegepast bij toelating van de bestrijdingsmiddelen;
- Niet de rol van de rechter om in te grijpen, maar van wetgever en de toelatingsautoriteit (Ctgb);
- Civiele rechter is hier niet bevoegd, er staat bestuursrechtelijke weg open;
- Verbod leidt tot rechtsonzekerheid;
- Verbod zal ook invloed hebben op de teelt van voedselgewassen;
- Geen bewijs dat deze middelen risicovol zijn;
- Tonnen aan schade.

(Voorlopige) uitkomsten

- Boterveen (Dwingeloo) → rechtbank volledig verbod, Hof Arnhem-Leeuwarden gedeeltelijk verbod
- Diever → teler heeft na dagvaarding afgezien van lelieteelt
- Noordwolde-Zuid → teler heeft na dagvaarding afgezien van lelieteelt
- St Michielsgestel → gedeeltelijk verbod opgelegd door rechtbank
- Uden → verbod afgewezen
- Sevenum → volledig verbod opgelegd door rechtbank Limburg, bevestigd door Hof Den Bosch. Teler heeft cassatie ingesteld

(+ nog allerlei zaken die zijn geschikt na gesprek met teler)

Vzr. Rechtbank Limburg 8 mei 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:2330 (Sevenum)

- De (kort geding) rechter kan het voorzorgsbeginsel direct toepassen;
- Gezien de hiaten in de toelatingsprocedure en het feit dat gezondheidsschade aannemelijk (maar niet 100% zeker) is, moet het voorzorgsbeginsel ook worden toegepast;
- Gaat om teelt in woonwijk, waar kinderen wonen;
- Lelies zijn een luxeproduct, geen maatschappelijk belang;
- Gezondheid gaat voor economisch belang;
- Het is niet duidelijk welke bestrijdingsmiddelen mogelijk risicovol zijn, dus volledig verbod is op zijn plaats;
- Verbod rechtstreeks op grond van het voorzorgsbeginsel. OD hoeft niet meer besproken.

Arrest Hof Den Bosch 22 juli 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2043

- Civiele rechter is bevoegd. Omwonenden kunnen niet opkomen tegen toelatingsbesluiten Ctgb;
- Voorzorgsbeginsel richt zich tot de betrokken autoriteiten en heeft geen rechtstreekse horizontale werking. Maar het kan wel doorwerken als invulling van de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm van artikel 6:162 BW (OD);
- Rechter is in het systeem van de Verordening beperkt bevoegd om te toetsen. Maar beoordeling van de procedure mag wel. En hier is duidelijk sprake van omissies bij de toelating van bestrijdingsmiddelen op het gebied van neurodegeneratieve en neuro-ontwikkelingseffecten;
- Uit de deskundigenberichten blijkt dat de bestrijdingsmiddelen op die punten potentieel schadelijke effecten hebben. Dan zou een risicobeoordeling moeten plaatsvinden, maar dat is niet gebeurd.

Arrest Hof Den Bosch 22 juli 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:2043

- Er kan dan niet meer worden uitgegaan van een hoog beschermingsniveau van de gezondheid van de mens als een middel is toegelaten.
- *“In zo’n geval dient de gezondheid van de mens voorrang te krijgen op de verbetering van de teelt van planten”* (rov. 3.38)
- Daarnaast is Richtlijn 2009/128/EG (Richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden) niet goed geïmplementeerd in Nederland. Daarin staat dat lidstaten maatregelen moeten nemen om gebruik van pesticiden in gebieden die door kwetsbare groepen (waaronder zwangeren en kinderen) worden gebruikt te verbieden of minimaliseren. Nederland heeft dit niet gedaan. Ook dit weegt mee bij de invulling van de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm van de OD.
- Vanwege de genoemde omstandigheden geldt voor de teler een verhoogde zorgvuldigheidsnorm.
- Dat brengt met zich mee dat de teler geen bestrijdingsmiddelen voor de lelieteelt mag gebruiken binnen 250 meter (OBO) van omwonenden (en dus geheel niet op het betreffende perceel).

Overheid aan zet?

**Minister A
tegen 'gif'
Overijssel**

en

Wat gaat Jaimi doen?

Of eindeloos doorprocederen?

- Momenteel cassatie aanhangig bij de Hoge Raad. Arrest niet eerder dan eind 2026.
- Vragen aan het Europese Hof van Justitie?
- Steeds nieuwe zaken vanuit omwonendengroepen?

Vragen?